

О. Л. Тамаркіна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного університету

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕНСИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті автор розглядає питання про те, що у сучасному світі вивчення та володіння англійською мовою є важливим аспектом в усіх галузях сучасного життя. Світ задає тенденції до вивчення англійської мови, тож не тільки ті люди, які хочуть оволодіти спеціальністю філолога чи перекладача, повинні вивчати іноземну, але й ті, які працюють у сфері ІТ-технологій, туризму, інші.

Англійська мова є інструментом для досягнення успіху в професійному плані, саморозвитку та спілкуванні з іноземцями в тих чи інших ситуаціях. Однак трапляється, що старі тактики вивчення мови стають неефективними або ж учні залишаються на одному рівні, їм стає важко розвиватися та опанувати мову далі. В такому випадку інтенсивне навчання є ідеальним інструментом, щоб рухатися вперед.

Навчальні заклади використовують застарілі тактики вивчення мови, які є не досить ефективними порівняно з інтенсивними методами навчання. Однією з позитивних сторін навчального процесу часто називають ефективний підхід до викладання, що спонукає учнів прагнути до досягнення покращень на кожному уроці. Такий підхід вимагає використання кількох методичних прийомів одночасно, щоб покрити обсяги матеріалу та зацікавити студентів для подальшого зворотного зв'язку із викладачем.

За умов інтенсивного навчання педагоги часто застосовують окремі елементи позитивного психологічного впливу: загальна мотивація для підвищення рівня зворотного зв'язку та відвідування занять, подолання мовного бар'єру через детермінацію проти тривожності та спонукальні розмови зі студентами на індивідуальному рівні чи рівні підгрупи. Елементи інтенсивних методів пришвидшують і покращують якість вивченого матеріалу, оскільки сприяють запам'ятовуванню великого обсягу інформації за мінімальний проміжок часу.

Методи інтенсивного навчання здебільшого асоціюються із прискореним вивченням іноземних мов. Елементи інтенсивних методів на заняттях з англійської мови допомагають студентам зосередитися на вивченні предмету. Невелика кількість учасників навчального процесу дозволяє викладачу спокійно контролювати кожного студента, а також допомагає колективу розкрити свої можливості.

Ключові слова: інтенсивний метод, сугестопедичний метод, ділова гра, навчальна група, методика інтенсивного навчання іноземних мов.

Постановка проблеми. Знання будь-якої іноземної мови може стати у нагоді в житті. Знаючи іноземну мову, ми можемо отримувати більше інформації з різних носіїв: це може бути комп'ютер, на якому вся технічна інформація написана англійською мовою, комп'ютерні програми, можна читати книги в оригінальному варіанті, оскільки переклад не завжди об'єктивно відображає щирі почуття й емоції, які вклав у роман автор.

У зв'язку з активністю вивчення англійської мови у вищих навчальних закладах перед викладачем іноземних мов постає проблема віднайти якісно нові та інтенсивні методи навчання іноземних мов, які б полегшили процес сприймання та засвоєння студентами іншомовного матеріалу мовних ЗВО. Оскільки метою навчання іноземної мови є оволодіння нею як засобом комунікації для успішного виконання подальшої професійної діяльності, студенти мають оволодіти вміннями професійно спрямованого мовлення.

Проблема формування англомовної компетентності в говорінні майбутніх професіоналів є актуальною. Тому і відбувається активний пошук нових методик і технологій для підготовки у ЗВО майбутніх фахівців, які б могли відповідати вимогам сучасного спеціаліста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику інтенсивного навчання досліджували та висвітлювали у своїх наукових працях чимало вчених. Так, дослідженням інтенсивних методів навчання англійської мови займалися вчені В.Г. Акоюн, Н.Ф. Бориско, Л.Ш. Гегечкорі, В.А. Завгородній, Г.О. Китайгородська, О.О. Леонтьєв, Г. Лозанов, В.А. Онищук, В.В. Петрусинський, W.J. Bancroft, R.C. Gardner, M.E. Shirvan.

Аналіз праць цих авторів засвідчує їхні спільні вихідні позиції, близькі трактування основних методичних понять і категорій, спільність психологічних і лінгвістичних вихідних положень. Ця принципова спільність дозволяє відносити всі

ці методичні системи до одного напрямку, який передбачає посилення активності викладача, студентів, їхнього спілкування та взаємодії з метою прискореного засвоєння знань, формування вмінь і навичок англomовного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Методи вивчення іноземних мов змінювалися з розвитком суспільства, відповідаючи рівню його розвитку. Найкращий спосіб вивчення мови – це той, який ви розумієте найкраще. Однак якою б різноманітною не вирізнялися ці методи, все одно протягом історичних умов сформувалася низка інтенсивних методів вивчення мови.

Термін «інтенсивне навчання» з'явився ще в 60-х роках. Існує два основних методи інтенсивного навчання. Один із них розробив болгарський психотерапевт Г. Лозанов, методика якого зветься сугестопедичною. Сугестопедичний метод базується на несвідомому освоєнні нової для людини мови. В ході цього методу у головному мозку людини активізуються резервні можливості. Сугестопедичний метод психологи вважають ефективним тому, що під час нього створюється найпотужніша мобілізація сил і мотивація людини до навчання, притуплюється сором'язливість, скутість і страх незнання, формується вміння запам'ятовувати велику кількість іноземних слів за короткий проміжок часу, розвиваються навички використовувати фрази в різних смислових ситуаціях.

Методика Лозанова передбачає всебічне занурення в іншомовне середовище, в той час як класична шкільна методика пропонує спочатку вивчення усіх правил та особливостей мови, а вже потім здобуття розмовних навичок. У цьому й полягає відмінність. Науковець впевнений, що кожна здорова людина певною мірою піддається навіюванню. Суб'єкти пізнання вчать боротися зі страхом перед навчанням і залишати минулі невдачі позаду, зосереджуватися на певному предметі вивчення та поліпшувати пам'ять, а також перебудовувати мислення та сприйняття чужої мови. Встановлюється підсвідомий зв'язок «особистість – середовище» [5].

Дидактична сугестія вміщує в себе особливі прийоми, які оптимізують процес навчання. Художня сугестія спрямована на використання елементів різних сфер мистецтва (музики, живопису) з метою емоційного впливу на учнів. Основна ціль сугестопедії – це ненапруженість і легкість навчального процесу. Урок повинен спрямовуватися на позитивні емоції та активізувати усвідомлене й неусвідомлене засвоєння інформації.

Звичайне заняття у рамках інтенсивного методу можна поділити на три кроки. Перший крок – це подання нового навчального матеріалу (наприклад, перегляд коротенького відео, пов'язаного з темою заняття, що вбирало в себе нову лексику, яку студенти виписували собі в зошити); другий –

це підготовка у практиці мовлення, а саме тренування утворювати діалог іноземною мовою (розбитися на пари та підготувати власні діалоги, які повинні містити обговорення переглянутого відео та передавати через діалог власне ставлення до теми, яка була відображена в ньому); третій крок полягає у застосуванні цього діалогу на практиці (презентація власних діалогів перед усіма присутніми). Така методика була б добре сприйнята студентами, навіть презентування малюнків як матеріалу до діалогів, щоб інформація краще сприймалася. Додатковий матеріал вони мусили б знайти самостійно за допомогою комп'ютера та інтернету.

Г. Китайгородська [4] є основоположницею методу, який полягає в активізації резервних можливостей особистості й колективу. Ці методи є взаємозалежними та тісно пов'язаними один з одним. Вони є найефективнішими засобами прискореного навчання та полегшують запам'ятовування великого обсягу матеріалу за мінімальний проміжок часу. Науковець дотримується думки, що група повинна складатися не більше ніж із 10-12 осіб, щоб кожен зміг охопити та зрозуміти матеріал. Кількість учасників навчального процесу може варіюватися до 20 осіб.

Елементи інтенсивних методів на заняттях з англійської мови допомагають студентам зосередитися на вивченні предмету. Це дозволяє викладачу спокійно контролювати кожного студента, а також допомагає йому розкрити свої приховані можливості. На думку науковця, важливим є розміщення студентів під час занять. Найкраще, коли вони сидять зручно напівколом. Це сприяє полегшенню спілкування через створення природних умов спілкування та полегшеного зорового контакту. Саме це, на нашу думку, і поєднує в собі методика Лозанова – сугестію, яка також використовується у методиці Китайгородської.

Інтенсивне навчання має вмотивований характер, тобто студенти точно знають, що вони вивчають матеріал, для чого вони це роблять. Більшість викладачів під час звичайних занять використовують деякі елементи інтенсивних методів:

- 1) більшість уваги приділяється навичкам усного мовлення та сприйняття вимови на слух;
- 2) постійна робота над сприйняттям та вимовою, інтонацією протягом усіх занять;
- 3) набуття навичок усного вираження власних думок англійською мовою (подолання мовного бар'єру);
- 4) застосування в процесі занять рольових ігор, обговорень, усних презентацій, діалогів;
- 5) включення учнів з початку навчання в активну мовну практику;
- 6) оптимізація процесу навчання – побудова програм навчання з урахуванням індивідуальних цілей учнів, вивчення тільки потрібного матеріалу [4, с. 72].

Інтенсивне вивчення іноземної мови також може бути виконане за допомогою рольових або ділових ігор. Для успішного навчання мовам використовують ігровий метод. Існує багато видів таких ігор, які використовують як із навчальною метою, так і для вирішення реальних життєвих проблем.

Ділова гра, за визначенням А. Вербицького, є формою відтворення предметного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності спеціаліста, моделюванням тих систем відносин, які є характерними для цієї діяльності як цілого [1, с. 130]. Ігровий цикл поділяється на три етапи: розробка та підготовка гри, проведення гри та підбиття підсумків.

Як приклад застосування ігрового методу, який спрямований на запам'ятовування нової лексики, розглянемо таку гру. Викладач заздалегідь готує лексику на окремих папірцях, де одне слово – один папірець. Лексика відповідає темі заняття, вона вже засвоєна. Студенти мають виходити один за одним та обирати один із папірців, не знаючи, яке саме слово написано на ньому. Після того, як вони побачили, що саме обрали, їхня задача показати це слово тільки жестами, інші ж учасники мали це слово відгадати англійською. Гра такого типу сприяє кращому запам'ятовуванню, оскільки задіює уяву. Саме тому прийоми та методи інтенсивного навчання вимагають гарної попередньої підготовки: пошук, відбір, структурування лексичного матеріалу, розробка граматичного та комунікативного аспектів вивчення з урахування особливостей груп студентів.

Отже, інтенсивний метод навчання іноземній мові охоплює три сфери: методику викладання, дидактику та психологію. На нашу думку, саме це сприяє збільшенню обсягу і швидкості засвоєння матеріалу; кількості та варіативності прийомів навчання і вправ; щільності спілкування; активізації психологічних резервів особистості тих, кого навчають.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи роздуми про ефективність інтенсивних методів, варто зазначити, що їх використання дозволяє

формувати й активізувати мовленнєві вміння за короткий термін у межах певного набору тем і ситуацій, які відбираються відповідно до комунікативних потреб студентів, що забезпечує високу мотивацію навчання. Позитивно впливає на засвоєння матеріалу і організаційна система занять: розподілення студентів за ролями, стимулюючі етюди, проблемний характер занять, використання музичного фону. Все це не викликає дискомфорту, студенти відчувають задоволення від занять.

Поряд із перевагами можна вказати і на певні недоліки та не вирішені проблеми: зосередження на мовленнєвій діяльності призводить до того, що не досить уваги приділяється роботі над мовним матеріалом. Це потребує включення до системи занять тренувальних вправ і граматичних пояснень. Найбільш ефективним є використання інтенсивних методів у невеликих групах за наявності відповідної кваліфікації викладача.

Список використаної літератури:

1. Вербицкий О.О. Ділова гра як метод активного навчання / О.О. Вербицкий // 2002. № 3. С. 129–142.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія : навчальний посібник. К. : Либідь, 2005. 400 с.
3. Карпенко Л.А. Влияние размера учебной группы на успешность совместной познавательной деятельности / Л.А. Карпенко // Вопросы психологии. 1984. № 1. С. 71–75.
4. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. М. : Изд-во МГУ, 1986. 175 с.
5. Лозанов Г.К. Ускоренное обучение и возможности человека / Г.К. Лозанов // Перспективы. Вопросы образования. №№ 1-2. UNESCO, Париж. М., 1982.
6. Lozanov G. Suggestopaedia. Desuggestive Teaching, Communicative Method on the Level of the Hidden Reserves of The Human Mind / G. Lozanov. Vienna, 2005. 140 с.

Tamarkina O. Peculiarities of the intensive method of foreign language teaching in a higher school

In the article the author considers the problem of teaching any foreign language modern world. Mastering English is an important aspect in all areas of modern life. The world is setting trends for learning English, so not only those people who want to master the profession of philologist or translator should study foreign, but also those who work in the field of IT, tourism and others.

English is a tool for professional success, self-development and communication with foreigners in certain situations. But it happens that the old tactics of language learning become ineffective, or students remain at the same level and find it difficult to develop further and master the language. So in this case, intensive training is an ideal tool to move on.

Educational institutions use outdated language learning tactics that are not effective enough compared to intensive teaching methods. One of the positive aspects of the learning process is often the effective approach to teaching, which encourages students to want to achieve such improvements in each lesson.

This approach requires the use of several techniques at the same time to cover the amount of material and interest students in further feedback to the teacher at the same time. In addition, in intensive learning, teachers often use certain elements of positive psychological impact, such as general motivation to increase feedback

and attendance, overcoming the language barrier through determination against anxiety and stimulating conversations with students at the individual or individual level.

Elements of intensive methods speed up and improve the quality of the studied material, as they help to memorize a large amount of information in a minimum period of time. Intensive learning methods are mostly associated with accelerated learning of foreign languages. Elements of intensive methods in English classes help students focus on learning the subject. A small number of participants in the learning process allows the teacher to calmly control each student also helps the team to discover opportunities.

Key words: *intensive method, suggestopedic method, business game, study group, methods of intensive foreign language teaching.*